

En PDF-artikel fra www.salmedatabasen.dk

Salmer og konfirmander

Af lektor Lars Nymark Heilesen, Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter

Salmer og konfirmander

n

Her kommer

- et kort konkret bud på salmedidaktik og salmemetodik i forhold til konfirmander
- en efterfølgende artikel, der uddyber og begrundes for den, der vi læse mere

En kort salmedidaktik og salmemetodik i forhold til konfirmander

Mål

- at give konfirmanderne glæden ved sang og fællessang
- at få konfirmander til at opdage salmen, både de gamle og de nye
- at koble krop og salme sammen, ligesom musik og krop i forvejen er sammenkoblet i de unges univers
- at indlære og opøve i salmesang med henblik på konfirmandernes liv nu og i fremtiden
- at lære konfirmanderne ti centrale, folkelige salmer, som de kan bruge til alt, også eget bryllup og morfars begravelse.
- at bruge andre sang- og musikformer som fællessangsmotivation og som religiøse fællesskabsstiftende udtryksformer i konfirmandstuen
- at skabe gudstjeneste gennem salmer

Form

- at udfolde salmen i salmedans og salmepercussion
- at gøre udstrakt brug af enkeltvers, både som lettelse og fokuserende fordybelse
- at medtænke situation og ramme omkring salmesangen
 - hvor: i konfirmandstuen eller i kirkens klang- og sangrum, til indledning eller afslutning, ved et tiltrængt skift i arbejdsform?

- hvordan: siddende, stående, gående, i kreds med hinanden?
- at tænke salmen som en gudstjenestelig sammenhæng, både når den indgår i en egentlig gudstjeneste, og når den ikke gør

Metodiske tilgange

- det umiddelbare møde med salmen som sådan – i gudstjeneste, minigudstjeneste. ”Nu synger vi..”
- det umiddelbare møde med tekst/melodi – ved at læse, analysere, drøfte en salmetekst, at lære en salmemelodi. ”Prøv lige at se nærmere på vers fire....”
- en forberedende indføring i en salme via
 - bibelsk fortælling
 - fortælling om salmens genese
 - digterbiografi
 - salmens virkningshistorie
 - livshistorier, der kan knyttes til salmen i brug, både litterære, opsamlede fra erfaring og personlige

”Nu skal I høre mht. den salme, vi skal til at synge....”

- et egentligt salmearbejde, f.eks. ugentlig sparring omkring salmer til søndagsgudstjenesten, eller et salmeværksted, hvor arbejdet med salmen kommer til at strukturere en lektion eller et forløb. Konfirmanderne arbejder med tekst, billeder, melodi, baggrund – og ender måske med selv at prøve at skrive en ny salme.

Og så en begrundelse og uddybning:

Yes, skal vi synge den i dag!

Det salme-didaktiske udgangspunkt

Salmer er til for menigheden. Det var Luthers hensigt med at reformere romermessen, så den blev til en 'salmemesse' (Prenter). Salmesangen er i en evangelisk-luthersk gudstjeneste hverken for præstens eller for Guds skyld, men for menighedens skyld og båret af den. Menigheden er i salmesangen både den modtagende og den ydende¹. Derfor er menigheden, i denne sammenhæng konfirmanderne, målgruppen for salmevalget. Og de er en gruppe, vi skal bruge alle bestræbelser på at få med i sangen.

Men selv om konfirmander som en del af menigheden er målgruppen for salmerne, har og skal de ikke bære ansvaret for valget af salmer. De har i høj grad lov til, ja, må på alle måder tilskyndes til at være medarbejdende, at ønske og pege på salmer, som de gerne ser sunget. Men ansvaret for salmevalget til gudstjenesten, som konfirmanderne skal deltage i, og de gudstjenestelige sammenhænge i konfirmandstuen har menigheden lagt over på den kaldede præst. Hvis vi derfor taler om 'salmevalg til konfirmander', er det helt grundlæggende defineret som et didaktisk spørgsmål, en præst med ansvar for konfirmationsforberedelsen professionelt skal kunne takle.

Salmerne er en være-sammenhæng

Salmerne har deres 'Sitz im Leben' i gudstjenesten, den ordinære, men også den individuelle. Derfor er salmer primært en 'være-sammenhæng'. De er som alt andet i gudstjenesten et sted, hvor ingen har noget for med den syngende, hverken digteren og komponisten, der har skrevet, eller præsten, der har valgt, at salmen skal synges. Som gudstjeneste er salmen noget, den syngende må have lov til at hvile i med sit liv. For en salmes tid kan han eller hun

glemme alle andres gode hensigter med salmen. Salmen er et rum for den syngendes forhold til Gud.

Men i planlægningen af gudstjenesten og endnu tydeligere i konfirmationsforberedelsen sættes salmen samtidig ind i en pædagogisk formidlingsammenhæng, hvor nogen vil noget med at sætte den på dagsordenen. Præst og underviser, der har til opgave at planlægge en gudstjeneste eller en konfirmandlektion, er nødt til mht. salmevalg at tænke 'sag-mål-adressat', altså en didaktisk sammenhæng. Der er en dannelse i, at præsten har valgt netop den salme til den søndag og den aktuelle menighed. Der er bevidste didaktiske overvejelser over, at konfirmanderne i konfirmandstuen skal lære at synge netop den salme. Måske skal de her også arbejde med den for den indsigt, den giver i kristendommen, og den betydning for deres fremtidige liv, som præsten skønner, at salmen kan have. Konfirmationsforberedelsen både tirsdag morgen og søndag formiddag er en 'høre- og gøre-sammenhæng', et videns-, refleksions- og praksisrum, sådan som al kirkelig undervisning er.

Men når vi tænker salmen ind som et stykke formidling og dannelse i konfirmationsforberedelsens høre- og gøre-sammenhæng, er det vigtigt at huske, at salmens primære og uadskillelige funktion er 'være-sammenhængen', gudstjeneste som sådan, altså et rum for den syngendes forhold til Gud.

Præstens opgave med menighedens salmer

I konfirmandstuen som i gudstjenesten er det ikke præstens opgave er at ride subjektive 'salme-hest' og se det som chancen for selv at synge og lære konfirmander og menigheden at synge egne 'salme-darlings'. Præsten skal som 'kaldet' vejlede se og kende menighedens og konfirmandernes behov nu og med henblik på fremtiden og bestræbe sig på at komme det behov i møde med salmevalg. Præsten har med sit professionelle kendskab til salmebogen og salmesang, menighed og kristenliv fået til opgave så godt og relevant og stærkt som muligt

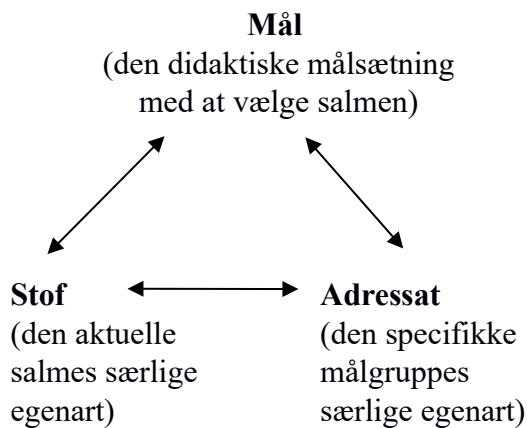
¹ Bent Noack: Om salmevalg. Hymnologiske Meddelelser 15.årg. 1986/3-4, p.122

at bringe det til orde og sang gennem valg af salmer til undervisning og gudstjenester – her i samarbejde med organisten som yderligere professionel medarbejder. Salmevalg er en sjov, fagligt udfordrende og alvorlig sag.

Det didaktiske salmearbejde

Salmedigter og komponist har allerede udført det første didaktiske formidlingsarbejde mellem det bibelsk-kristne budskab og den syngendes aktuelle livsvirkelighed. Salmen er i selve sin eksistens et udtryk for det. I den aktuelle undervisning og gudstjeneste lægges der nu et nyt didaktisk arbejde oven på det arbejde, der allerede er lagt i salmen. Her handler det for præst og organist om lade salmens formidling komme til orde i den nærværende virkelighed. Altså at foretage det didaktiske arbejde i valget af salmer til den aktuelle menigheds eller konfirmandgruppes behov.

Didaktikken, det faglige arbejde med udvælgelsen af salmer til gudstjenesten eller konfirmandstuen, er en sammentænkning af tre perspektiver på salmesangen:

Det didaktiske arbejde er ikke bare et teologisk projekt og ikke bare et pædagogisk projekt, men en sammentænkning af de to fagligheder, set fra de tre vinkler i trekanten i udveksling med hinanden. Det er altså en mange-facetteret proces. Hvor denne faglige sammentænkning fører hen, er aldrig givet på forhånd; det viser sig først i processen. Didaktikken er den egentlige kreative proces i en præsts og un-

dervisners formidlingsarbejde. Det er noget af det, der gør det fagligt og personligt udfordrende at være præst (og jeg formoder også organist). At vælge salmer til konfirmander eller andre er ikke en detalje i en gudstjeneste eller et undervisningsforløb, men et af de steder, hvor engagement og faglighed kommer på prøve.

I det følgende sættes der fokus på den didaktiske trekants tre vinkler: stoffet, konfirmanderne, målet i håb om på den måde at medvirke til at kvalificere salmevalget.

Første perspektiv på salmevalget: stoffet

Hvad er en salme, og hvad kan den/vil den?

Salmen er et sprog for noget, der ikke kan siges i et teknisk-videnskabeligt sprog eller i det hele taget i almindelig prosa, en unik ytrings- og erkendelsesform, en differentiering af elementære menneskelige ytringsformer: bøn, bekendelse og lovsang, en historie og tradition. Derfor er salmen noget, som vi skylder konfirmanderne.

Mennesker har altid sunget.

Når vi taler, er der allerede "melodi" på. Når vi synger, hæver vi stemmen og gør tonen stærkere. Melodi og ord hører sammen - og de skal gerne passe sammen.

Tonen når langt omkring

Tonerne hjælper ordene. Gå ind i et stort rum og prøv det selv! Ordene når længere ud, når de bliver sunget - fra den ene ende af rummet til den anden.

Sangen har rytme

Sangen har en god rytme. Ikke kun én rytme som et vækkeur, men mange forskellige rytmer. I sangen føjer de sig sammen til en helhed. De er dejlige at synge på og høre på og tænke på. Ofte er der også rim, som hjælper til her. Alle sangens forskellige rytmer danner takt med vores hjerterytm. Et menneske, der er bange eller ked af det, kan man synge til ro. Et barn, der skal sove, kan man synge i søvn. Man kommer selv i en god rytme, når man synger.

Sangen er fælles

Når der synges, er forskellige mennesker pludselig i gang med det samme. De deler og bytter noget med hinanden. Både tonen og indholdet bliver stærkere af det.

Sangen har forskellig tone

Alle kender en sørgelig sang og en glad sang. Sange har forskellig tone, ikke kun indholdet, men i høj grad melodien. Det handler igen om rytmen. Men der er også noget i musikken, der hedder dur og mol. Det bestemmer den farve, en sang bærer på. Dur bærer på de lyse farver, mol på de mørke og mere dæmpede.

Sangen har plads til noget andet end mig selv

Når vi synger, er der i sangen noget andet end bare mig selv. Noget uden for os smutter så at sige med sangen ind i os, så vi oplever tingene lidt skarpere og stærkere. Vi synger om noget fra gamle dage, og pludselig er det inden i os og betyder noget for os. Vi synger om kærlighed, og pludselig kan vi mærke varmen fra den.

Salmen er tradition

Når vi går omkring juletræet, hører der salmer til: Et barn er født i Betlehem. Dejlig er den himmel blå. Glade jul. Vi kan også helt uden at tænke over det gå og fløjte på "I østen stiger solen op". Salmerne hører ligesom med til os. Det er nogle af de tangenter, vi har at spille på. De er en del af vores kultur i Danmark, bl.a. fordi de har været sunget her i snart 500 år.

Salmen vil det dybeste og højeste

Salmen er noget særligt. Den prøver at nå det dybeste og højeste i livet. Det er derfor, at nogle synes, at der for eksempel hører salmer til et bryllup. De vil ikke nøjes med en sang eller et smukt kærlighedsdigt. Der var noget mere, de ville have sagt. Eller måske endnu tydeligere i forbindelse med bedstefars begravelse. Pludselig kan salmer blive afgørende.

Salmen kan udtrykke fortvivlelse, angst og glæde

Vi kan være glade over noget, vi oplever, eller bare over at leve. Vi kan være kede af noget, måske være lige ved at græde. Vi kan være bange og føle os meget små. Alt det kan salmen bruges til at udtrykke. Der er glædessalmer (lovsangssalmer), og salmer, der sætter ord på, at vi er små og ikke kan klare tingene alene (bekendelsessalmer), og der er salmer, hvor mennesker råber "hjælp" (bønssalmer).

Salmen hænger sammen med kristendommen

Når der er gudstjeneste i kirken, bliver der sunget salmer. Mange salmer er ligefrem skrevet til kirkebrug. Måske er det en salme til jul, påske eller pinse, eller en salme til dåb, bryllup eller begravelse. I hvert fald er der en tæt forbindelse mellem salmer og kristendom. De kommer derfra. De hænger sammen med kristendommens og gudstjenestens fortælling om Gud og Jesus.

Salmen er mere end bare en sang om Gud

Der er mange sange og salmer om Gud. Natur-salmer og stemningssalmer om Gud i solopgangen eller træernes susen. Men i grunden vil den kristne salme mere end bare nævne Gud. Den er skrevet ud fra troen på, at Gud er en, der vil mennesker noget. Derfor fortæller salmen ikke om det med Jesus som noget, der bare foregik engang for 2000 år siden.

Salmen finder sprog og billeder i Bibelen

Sprog og billeder i den kristne salme er et langt stykke af vejen lånt fra Biblen. Jesu liv, død og opstandelse fra de døde er et vigtigt billede, som mange salmer arbejder med. Nogle salmer genfortæller bibelhistorien, sådan som vi kender den. Andre salmer går ud fra, at vi kender historien i forvejen og vil derfor ikke fortælle den igen, men sige noget om, hvad den betyder. De bliver en lille prædiken.

Salmen er min og alles

Det er en digter, der skriver salmen. Nogle gange siger digteren "jeg", fordi salmen kan være en personlig bøn. Andre gange siger digteren "vi", fordi vi er fælles om det, der synges. Hvis salmen skal kunne bruges igen og igen, må den handle om alle og ikke kun digteren selv. Altså når der står "jeg", betyder det samtidig "vi" - os allesammen. Derfor har folk gennem årene heller ikke været bange for at ændre i salmedigterens egne vers, når ord og sætninger var blevet helt uforståelige. Det kan man se, når man sammenligner med gamle salmebøger. Salmer er ikke nogens, men alles ejendom.

Et skabelsesteologisk synspunkt

Når man spørger til, hvad en salme er og kan, vil også et skabelsesteologisk synspunkt kunne bringes ind. At synge salmer er noget andet end en kognitiv proces, altså en bevidst tilegnelse af ord og viden og toner, selv om der altid ligger en kognitivitet i at synge salmer. Salmesang er en æstetisk proces. Der er i salmesangen – i modsætning til den kognitive tilgang – tale om noget af den umiddelbart sansende tilgang til livet, som er der, før end vi overhovedet gør os bevidst om den, og som 'stemmer os' i sindet, involverer os og sætter os i bevægelse, fordi den vil artikuleres. Stemthed i denne sammenhæng er et udtryk fra K.E. Løgstrup², der i sin kontekst tager afsæt i naturoplevelsen. Men 'stemthed' er i sin semantiske rod knyttet til lyd og musik. Et instrument, der bliver stemt. Stemtheden er den sansede, skabende nærværserfaring af livet. På én gang åbenhed og udveksling, der er fundamental og gør noget ved os. Den er der i lyden, musikken og sangen, og i 'den anden naivitet' (Ricoeur) i salmen som kunstnerisk produkt. På den måde er det at synge salmer en særlig og uerstattelig formidling af noget centralt livsopbyggende i den skabte verden og i kristendommen.

Det er alt det, som salmen som stof rummer, og som skal tænkes ind i forbindelse med konkret valg af salmer til konfirmander.

Andet perspektiv på salmevalget: konfirmanderne

Konfirmanderne er unge mennesker i en musik- og bevægelseskultur. De kender sangens, musikkens og rytmens og bevægelsens betydning og bruger den i høj grad i det daglige.

De har et kulturdannelseslag af sang fra børnesangen derhjemme hos forældre til skolesangen. Her har de lært bl.a. en række salmer fra den folkelige tradition. Men ellers lever konfirmanderne først og fremmest i en mediebåret, afro-rytmisk præget musikkultur, hvor sproget er engelsk, teksten ofte er kort, gentagelsen spiller en afgørende rolle, kroppen er inddraget, og hvor vokalsangen i en særlig forstand er vævet sammen med og afhængig af den ledsagende instrumentalmusik. Konfirmanderne kan rigtig mange numre (playlisterne), når musikken kører, tilmed på karaoke-plan.

Konfirmanderne er mht. fysiologisk udvikling i en overgang. Drengenes stemmer er typisk ustabile, så de ikke gerne gør brug af den til den traditionelle unisone sangfremførelse og er meget forsigtige med at åbne munden i sang, når der er andre omkring.

Konfirmanderne forstår salmernes ord og indhold ud fra deres egen kontekst – her ligner de alle andre! Selv om konfirmanders erfaringer ikke er mindre differentierede end voksnes, er der et sprog- og erfaringskriterium, som må spille med i valg af salmer til gruppen. Under alle omstændigheder er det åbenlyst i praksis, at der er en sproglig bro til de 'nye salmer', som for konfirmander gør dem umiddelbart lettere tilgængelige end de gamle. Blot skal man huske, at det ikke er det eneste kriterium.

Konfirmanderne har gennemgående den fordom, at salmer er 'kedelige' og for andre aldersgrupper end dem selv. Der skal arbejdes med motivation for salmesang.

2 K.E.Løgstrup: Kunst og erkendelse. Kunstfilosofiske betragtninger. Metafysik II. 2.udg. Gyldendal 199, p.9

Alt sammen er det forhold omkring konfirmanderne som målgruppe, der må spille ind, når der skal træffes valg af salmer.

Det sidste perspektiv i det didaktiske arbejde omkring salmevalg er det overordnede mål med at synge salmer i konfirmandstuen og i kirken.

Tredje perspektiv på salmevalget: målet

Det almene danneskriterium

Salmer i konfirmandstuen har et alment dannende anliggende. De er et møde med en kulturinstitution, der om noget har præget Danmark og dansk folkekultur. Der er flere, der har et nært forhold til en salme end til en bibelhistorie. Salmer og folkelig sang, som i en grundtvigsk tradition i høj grad er afledt af salmen, er grundsten i mange menneskelige forsamlinger – og i den personlige opbyggelighed. Og som fælles reference, symbol og metafor optræder salmeudtryk, salmebilleder, salmecitater i musik, litteratur og film- og billedkunst. Samtidig er musik og sang elementære menneskelige ytringer.

Man skal kende salmetraditionen og nogle eksemplariske, folkelige salmer (jf. også folkeskolens fagformål, hvor salmer er stof både i kristendomskundskab, dansk og musik). Det er et folkekirkeligt ansvar.

Man skal kunne vælge salmer til eget bryllup, hvis det skal foregå i en kirke, og mormors begravelse, og der stilles i forskellige livssituationer krav til mennesker om 'at kunne synge med' (juleaften omkring træet f.eks.). Uden salmer er man kulturelt stækket. Det er en folkekirkelig opgave at drage omsorg for menneskers dagligliv i samfundet.

Det kristne danneskriterium

Ud over det skabelsesteologiske synspunkt, der ligger i den fundamentale stemthed (jf ovenfor), som salmen giver, og som er en del af dens indhold, er salmen i konfirmationsforberedelsen også vigtig ud fra et ekklesiologisk synspunkt.

Den døbende kirke i samarbejde med de døbende forældre skylder den døbte at kunne have salmens mulighed for bøn, bekendelse og lovsang med sig, både som personlig kristen ytring og som et væsentligt bærende element for menighedsfællesskabet, i søndagsmenighed, kasualmenighed og andre menighedsformer. Konfirmanderne skal have en hjælp til søndagens gudstjeneste, som de skal deltage i og gerne opleve som en personligt betydningsfuld 'være-sammenhæng'.

Det er en kirkelig opgave at sørge for gudstjenesten og styrke mennesker i deres dåbstro, såvel oplysning/forståelse som praksis, og både nu og for fremtiden.

Sammenlagt er det de tre vinkler, der skal sammentænkes i valg af salmer til konfirmanderne: stoffet, konfirmanderne og målet.

'Salmertyper'

For at kvalificere salmevalget yderligere skal nu udpeges en række salmetyper³. Også typen må nødvendigvis spille en rolle for vurdering af en salmes betydning og brug ind i en specifik sammenhæng.

Den transcenderende salme

Den salme, som i sine ord og sin musik vil bringe den syngende i forbindelse med den kraft – Gud – der er ud over denne verden. Eks. DDS 3 Lovsynger Herren

Den hermeneutiske salme

Den salme, som udfolder og udlægger en bibeltæst, et stykke af Jesus' liv som et 'pro me' for den syngende. Eks.: DDS 71 Nu kom der bud fra englekor

Den historiske salme

Den salme, der udfolder et element af en historisk begivenhed eller et historisk menneskes

3 Jf. Manfred Pirner: Didaktische Erschliessungen von traditionellen religiösen Liedern i Peter Bubmann og Michael Landgraf: Musik in Schule und Gemeinde. Calwer Verlag 2006, p.364-68.

liv til identifikation for den syngende. Eks.: Luther DDS 487 Nu fryde sig hver kristen mand.

Den problemorienterede salme

Den salme, der gennemlyser et bestemt samfundsmæssigt problem, så den syngende kan være i det med håb og handle derefter. Eks. DDS 260 Du satte dig selv i de nederstes sted

Den provokativt-spørgende salme

Den salme, der er etisk orienteret i retning af at forandre holdning og handling hos den syngende. Eks. DDS 370 Menneske, din egen magt

Den eksistentielle salme

Den salme, der tematiserer angst, kærlighed, skyld, tillid mm. via personlige oplevelser, fortællinger og erfaringer til identifikation for den syngende. Eks. DDS 192 Hil dig, Frelser og Forsoner

De symboldidaktiske salme

Den salme, der arbejder med almene symboler i den syngendes liv, der samtidig har en kristen tolkning. Eks. DDS 749 I Østen stiger solen op.

Den terapeutiske salme

Den salme, der i en inderlighed vil skabe en 'forløsning' hos den syngende. Eks. DDS 558 Når mit øje træt af møje.

Den legende-performative salme

Den salme, der særligt lægger op til at lade sig udfolde i krop og bevægelse, salmepercussion og salmedans af den syngende. Eks. DDS 13 Måne og sol

Den liturgiske festsalme

Den salme, der får sin forståelsesramme dels fra den bibelske festanledning (julenat, påskemorgen osv.), dels fra biografisk erfaring for at give den syngende plads i det gudstjenesteligt formidlede Guds nærvær. Eks. DDS 99 Velkommen igen, Guds engle små

Ud over en samtænkning af stof, konfirmander og mål, er de ti 'salmetyper' yderligere kriterier, der skærper sansen for det gode salmevalg til en specifik sammenhæng med konfirmander.

Salmer og konfirmander i gudstjenesten

Den evangelisk-lutherske gudstjeneste er som sagt karakteriseret som en 'salme-messe'. Det betyder ikke kun, at der er mange salmer i gudstjenesten, typisk en seks til syv stykker på godt og vel en time. Når vi laver salmesangsarrangementer, hvor det kun gælder salmer, kan vi maksimalt synge ti salmer på en time, så 'syv på en time' i gudstjenesten viser noget om, hvor meget salmer fylder. Men 'salme-messen' handler ikke kun om, at Luther fyldte salmer på. Salmerne og menighedssangen overtog væsentlige led i romermessen, bøn, bekendelse og lovsang. Også de bibelske læsninger og prædikenen bliver i den evangelisk-lutherske gudstjeneste reflekteret gennem salmerne.

Konfirmationsanordningen sætter som formål for konfirmationsforberedelsen, at konfirmandernes fortrolig med gudstjenesten skal styrkes, og at de skal indøves i gudstjenestelig praksis⁴. Hvis vi overvejer 'konfirmander i gudstjenesten' og 'gudstjeneste for alle (generationer)' står salmerne i fokus. Hvad er der ved en gudstjeneste, hvor man overhovedet ikke kan synge med på salmerne, hvor salmerne ikke spiller sammen med ens liv og sammen med gudstjenestens øvrige led? "Prædikenen sagde mig ikke noget, men der var nogle gode salmer". Det er selvfølgelig en let floskel, men der er jo noget om det – og en trøst for den præst, som mere end én gang i kirkeåret godt ved, at prædikenen denne søndag ikke blev det, man selv havde tænkt. Fortrolighed med salmer og fællessang er en stor hjælp og ind imellem måske også en trøst for konfirmanderne, når de kommer til søndagens ordinære gudstjeneste.

4 Kongelig Anordning om Børnekonfirmandundervisning og Konfirmation § 1 stk. 2 og § 8

Hvordan styrker vi salmen i gudstjenesten for konfirmanderne?

Vi skal fastholde den liturgiske og hymnologiske faglighed omkring valget af salmer til gudstjeneste. Uden nødvendighed, relevans, faglig liturgisk og hymnologisk indsigt bliver gudstjenesten ikke til 'en salmemesse', men højst en tilfældighed eller en ønskekoncert. En gudstjeneste er det ufravigelige mål. Præsten har det teologiske ansvar – og den vejledende rolle.

- *Sangstyrkelse af konfirmanderne, både i forberedelse og i gudstjenesterummet.*

En forudsætning for at gøre sig en god erfaring med fællessalmen er selv at åbne munden og synge med. Det kræver motivation, der igen vokser ud af, at man oplever personligt at få noget ud af at synge. Altså alle gode kneb til styrkelse af konfirmandernes sangglæde og sangteknik skal bringes i spil, ikke kun ved hjælp af salmesang, men også anden sang. Sangen i gudstjenesterummet skal styrkes: f.eks. at stå og synge, at stå tæt sammen i koret og måske med koret, at stå i kreds og synge i skibet, at bevæge sig til salmen

- Hvad er en god gudstjenestesalme for konfirmander, som samtidig kan være en salme til fællesgudstjenesten? Der er brug for en nøjere overvejelse over kriterier for salmer til konfirmander. Poesi skal ikke være til at forstå i betydningen, at den skal kunne oversættes til og udtømmes i redegørende prosa. Alligevel har billeddannelse og sprog og melodiføring noget, der spiller ind i didaktiske overvejelser. Der er også brug for indlærings-/indøvelsesovervejelser. En sprogligt vanskelig, billedmæssig vanskelig tilgængelig salme skal der arbejdes længere og mere intenst med end der, hvor tærsklen for ord, syntaks, billeder og melodi er lavere. En 'vanskelig' salme skal have høj kvalitet eller meget stor brugsværdi, hvis den skal

være tænkt som konfirmandsalme.

- Dannelse og traditionsformidling ('myndiggørelse') må også spille en rolle for valget af salmer, hvor konfirmanderne didaktisk er tænkt ind. Gudstjenesten skal netop være fælles og i en kontinuitet. Fælles salmegods for alle er her helt afgørende. Jf. I østen stiger solen op. Et barn er født i Betlehem. Konfirmander kan ikke selv lave gudstjeneste – eller sidenhen planlægge bryllup eller morfars begravelse – uden at have fælles salmegods at kunne arbejde med. I konfirmandtiden er det oplagt, at et centralt udvalg af fællessalmer optræder hyppigt på salmetavlen om søndagen.
- Konfirmanderne kan som en stående 'arbejdsgruppe' i menigheden have et særligt salmeansvar i forhold til den ugentlige søndagsgudstjeneste. Altså være samarbejdende med præsten og organisten om at vælge en eller to salmer og vælge form for den.
- Konfirmandernes særlige salme- og sangtradition må tilgodeses i salmevalget til gudstjenesten – med den præmis at salmen kan fungere som en god fællessalme for alle.
- Konfirmationsgudstjenesten lægger i særlig grad op til, at konfirmanderne er med i salmevalget ud fra de salmer, som de kender, og som har vundet betydning for dem i konfirmandforløbet. Det er præstens opgave at sikre den liturgiske sammenhæng – og at det bliver salmer også for den øvrige menighed. Hvis der er tale om rytmiske salmer, kan det sidste kræve, at der er en forsanger – og måske en anden instrumentering end orglet (klaver eller band).

Litteratur

Balslev-Clausen, Peter; Iversen, Hans Raun (red.): Salmesang. Grundbog i hymnologi. Det Kongelige Vajsenhus' Forlag 2014.

Frink-Jensen, Kirsten: Stemthed – en basis for æstetisk læring. Det musiske i et livsfilosofisk lys. Danmarks Lærerhøjskole 1998

Løgstrup, Knud Ejler: Kunst og erkendelse. Kunstfilosofiske betragtninger. Metafysik II. 2.udg. Gyldendal 1983, p.9

Kjærgaard, Jørgen: Salmehåndbog I og II. Det Kongelige Vajsenhus' Forlag 2003.

Kongelig Anordning om Børnekonfirmandundervisning og Konfirmation 2014.

Madsen, Helle Krogh; Rydahl, John: Hvad rimer på smerte? Salmer i undervisningen 7.-10.klasse. Det Kongelige Vajsenhus' Forlag 2007.

Noack, Bent: Om salmevalg. Hymnologiske Meddelelser 15.årg. 1986/3-4, p.122.

Pirner, Manfred: Didaktische Erschliessungen von traditionellen religiösen Liedern i Peter Bubmann og Michael Landgraf: Musik in Schule und Gemeinde. Calwer Verlag 2006, p.364-68.

Rydahl, John; Smith, Christina; Heilesen, Lars Nymark (red.): Salmer i centrum. 25 salmer i undervisningen. Elevbog og Lærervejledning. Nyt Nordisk Forlag 1999.